

IQTISODIY NIZOLARNI HAL ETISHDA ADVOKAT ISHTIROKI

Normamat Ramazonovich Mallayev

Termiz davlat universiteti Yuridik fanlar nomzodi, dotsent.

G'ulomova Zuhra Shahobiddin qizi

Termiz davlat universiteti Advokatlik faoliyati mutaxassisligi 1-kurs tinglovchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17854099>

Annotatsiya. Ushbu maqolada, iqtisodiy nizolarni hal etishda advokat ishtiroki haqida fikr va mulohazalar yuritiladi. Iqtisodiy nizolar har qanday zamonaviy bozor iqtisodiyotining muqarrar xususiyati bo'lib, O'zbekiston davom etayotgan huquqiy, iqtisodiy va institutsional islohotlar ham bundan mustasno emas. So'nggi o'n yil ichida mamlakat o'z bozorini erkinlashtirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va xususiy tadbirkorlikni mustahkamlash bo'yicha katta qadamlar qo'ydi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy nizolar, iqtisodiy nizo turlari, xo'jalik sudlari, advokat ishtiroki, advokatning roli, huquqiy maslahat.

Kirish. Iqtisodiy nizolarni hal qilish deganda iqtisodiy yoki tijorat faoliyati jarayonida yuzaga keladigan nizolarni hal qilishda foydalaniladigan huquqiy va protsessual mexanizmlar tushuniladi. Ushbu nizolar odatda biznes, tadbirkorlar, investorlar, moliya institutlari yoki iqtisodiy munosabatlar bilan shug'ullanadigan davlat organlarini o'z ichiga oladi. Qarorning maqsadi mulk huquqlarini himoya qilish, adolatli raqobatni ta'minlash, buzilgan huquqlarni tiklash va barqaror biznes faoliyatini ta'minlashdir.

Islohotlar tijorat faoliyatining sezilarli o'sishiga olib keldi, bu esa o'z navbatida iqtisodiy nizolarning soni va murakkabligini oshirdi. Ushbu muhitda advokatlarning roli tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekistonlik yuridik mutaxassislar nafaqat sudda advokat, balki biznes strategiyasining muzokarachilari, maslahatchilari, vositachilari va me'morlari sifatida ham xizmat qilishadi. Ularning ishi nizolarni adolatli, samarali va milliy qonunchilik va xalqaro ilg'or tajribalarga muvofiq hal qilinishini ta'minlashga yordam beradi.

Advokatlarning eng muhim hissalaridan biri bu profilaktik huquqiy ishdur. Advokatlar kompaniyalarga biznes aloqalarini xavflarni minimallashtirish va nizolardan qochish usulida tuzishda yordam beradi. Ushbu profilaktik rolga quyidagilar kiradi:

- Tijorat shartnomalarini tuzish va ko'rib chiqish;
- Korporativ boshqaruv bo'yicha maslahat;
- Soliq va tartibga muvofiqlikni ta'minlash;
- Tegishli tekshiruv o'tkazish.

O'zbekiston o'z qonunlarini xalqaro standartlarga, jumladan, shartnoma huquqi, korporativ huquq va investitsiyalarni himoya qilish sohasidagi islohotlarga uyg'unlashtirishda davom etar ekan, vakolatli yuridik maslahat muhim ahamiyatga ega. Advokatlar mahalliy va xorijiy korxonalarga ushbu qoidalarni tushunishga va ularni tijorat operatsiyalariga qo'shishga yordam beradi. Shu bilan noaniqlik va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizolarni kamaytiradi.

Iqtisodiy o'sish nafaqat qonunlarga, balki ularni izchil talqin qilish va ijro etishga ham bog'liq. Advokatlar shaffoflik va qonuniy ishonchga hissa qo'shadilar. O'zbekistonda professional yuridik tashkilotlar va advokatlar birlashmalari tijorat qonunchiligini takomillashtirish maqsadida

davlat organlari bilan tez-tez hamkorlik qiladi. Advokatlarning haqiqiy ishlar bo'yicha amaliy tajribasi siyosatchilarga qonunlarning amalda qanday ishlashini va qayerda takomillashtirish zarurligini tushunishga yordam beradi.

Texnik ko'nikmalardan tashqari, advokatlar umumiy qonun ustuvorligini mustahkamlashga yordam beradi. Ularning axloqiy xulq-atvori, masalan, maxfiylikni saqlash, manfaatlar to'qnashuvidan qochish va qonuniy chegaralar ichida himoya qilish, jamoatchilikning yuridik institutlarga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi. Muhim moliyaviy manfaatlar xavf ostida bo'lgan iqtisodiy nizolarda axloqiy xatti-harakatlar natijalarning ta'sir yoki adolatsiz afzalliklarga emas, balki qonunga asoslanishini ta'minlaydi.

Iqtisodiy nizolarni hal qilishda advokatlarning roli kengayib borayotgan bo'lsa-da, bir nechta muammolar saqlanib qolmoqda. Doimiy islohotlar doimiy moslashish va qayta tayyorlashni talab qiladi. Ishning murakkabligini oshirish ixtisoslashuvni talab qiladi. Ba'zi korxonalar o'zlarining qonuniy huquqlarini bilishmaydi yoki xarajatlarni kamaytirish uchun yuridik xizmatlardan qochishadi. Sud protseduralari hali ham talqin qilishda kechikishlar yoki nomuvofiqliklarga duch kelishi mumkin.

Shunga qaramay, Adliya tizimini modernizatsiya qilish, sud jarayonlarini raqamlashtirish va yuqori sifatli yuridik xizmatlarga talabning ortishi advokatlar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ularning kengayib borayotgan roli O'zbekiston iqtisodiyotining yanada kengroq o'zgarishi va uning jahon bozorlariga integratsiyalashuvini aks ettiradi. Shuning uchun kuchli, mustaqil va malakali huquqiy vakillikni ta'minlash nafaqat iqtisodiy nizolarni hal qilish, balki mamlakatning keng iqtisodiy rivojlanishi va jahon iqtisodiyotiga integratsiyasini ta'minlash uchun ham muhimdir.

Iqtisodiy nizolar bozor iqtisodiyoti sharoitida tabiiy va muqarrar jarayon. Muhimi, nizolarni qonuniy, tezkor va adolatli hal qilishdir. Muzokara, mediatsiya, va iqtisodiy sudlar orqali nizolarni hal etish, biznes faoliyatining barqarorligini ta'minlaydi. Shuningdek, advokatlarning professional yordami, aniq tuzilgan shartnomalar va qonunchilikka rioya qilish iqtisodiy nizolar sonini kamaytiradi.

Xulosa: O'zbekistondagi iqtisodiy nizolarni hal qilishda advokatlar hal qiluvchi va ko'p qirrali rol o'ynaydi. Ularning hissasi sud zalidagi sud jarayonlaridan tashqari yana ular ehtiyotkorlik bilan huquqiy rejalashtirish orqali nizolarning oldini oladi. Biznes manfaatlarini himoya qiladi. Xorijiy investorlarni qo'llab-quvvatlaydi, adolatli iqtisodiy amaliyotni qo'llab-quvvatlaydi. Qonun ustuvorligini targ'ib qiladi. O'zbekiston o'zining ulkan iqtisodiy va huquqiy islohotlarini davom ettirar ekan, professional huquqiy ekspertizaning ta'siri yanada kuchayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Yakubov S.A. Стороны в гражданском процессе. - Toshkent: Konsaudition form-Nashr, 2006. - 170 c.
2. Shorahmetov Sh.Sh. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual huquqi. Darslik. - Toshkent: Adolat, 2007. - 539 b
3. Mamasiddiqov M.M. Fuqarolik protsessual huquqi. Umumiy qism. Darslik. / Mas'ul muharrir: yu.f.d., prof. O.Okyulov. - Toshkent: TDYuI, 2010. - 534 b.

4. Икрамов Ш.Т. Маъмурий ҳуқуқ. Дарслик. Ўзбекистон Республикаси ИИБ Академияси. Тошкент-2016 йил. 490 б.
5. Умаров Б., Артиков Д. Маъмурий ҳуқуқ ва процесс. Ўқув қўлланма. Тошкент-2018 ТДЮУ. 105 б.